

การพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลและบริการสารสนเทศเฉพาะด้านพระปกเกล้าศึกษา
Development of Databases Management and
Special Information Service on King Prajadhipok Study

ศิริิน โจรจนส์โรช

สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail: diisrsir@hotmail.com

บทคัดย่อ

นำเสนอการจัดการข้อมูลสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษาและบริการสารสนเทศเฉพาะด้านพระปกเกล้าศึกษา ที่นอกเหนือจากงานบริการพื้นฐานของห้องสมุดทั่วไป ได้แก่ บริการนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี แก่ชาวไทยและต่างประเทศ บริการส่งเสริมการใช้และเผยแพร่สารสนเทศพระปกเกล้าศึกษาออนไลน์ งานห้องสมุดดิจิทัลเรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต งานฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา กิจกรรมบรรยาย/เสวนาในวาระพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบและวิธีการจัดการสารสนเทศและการบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษที่เป็นไปตามคำขอและบริการเชิงรุกแก่ผู้ใช้บริการในระบบห้องสมุดทางไกลและมีข้อจำกัดด้านจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสารสนเทศและการบริการสารสนเทศเฉพาะด้านที่ได้ดำเนินการ แสดงให้เห็นผลสำเร็จของความร่วมมือในการทำงานระหว่างฝ่ายต่างๆซึ่งจะเกิดขึ้นได้ดีหากมีการวางแผน มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน งานบริการสารสนเทศเฉพาะด้าน สามารถคิดสร้างสรรค์บริการต่างๆ ตามพันธกิจและอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ด้านข้อเสนอแนะ พบว่า บรรณารักษ์ที่ดูแลรับผิดชอบงานบริการสารสนเทศเฉพาะด้านนอกจากมีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์แล้วยังต้องรู้เทคโนโลยีห้องสมุดและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของสารสนเทศในความรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถสร้างกิจกรรมให้หลากหลาย และให้บริการเชิงลึกได้มากขึ้น ด้วยสารถนะความรู้เฉพาะด้าน ความเข้าใจผู้ใช้บริการ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้ใช้บริการในฐานะผู้ร่วมงานได้

คำสำคัญ:

สารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา, สารสนเทศเฉพาะด้าน, บริการนำชม, การจัดการข้อมูล, การเผยแพร่สารสนเทศออนไลน์

Abstract

This work presented the information management and special information services on the King Prajadhipok study besides general library services. Those services

included the King Prajadhipok and Queen Rambhai Barni Documentation Center tour service for Thais and foreigners, information using support and online dissemination service, the digital library titled King Prajadhipok: the king who has persevered lifelong learning, archives database, and academic seminars on King Prajadhipok study. The purpose of this paper was to present the forms and methods of special information management, in order to comply with users' demand using the proactive special information services in the open library system which had limited number of staffs. The result showed that under the cooperation between various departments with good planning, clear procedure and brain storming, Special librarian could successfully create a variety of services while still maintaining the duty and identity of each institutes. Suggestion of this paper was that, in addition to library science, special librarian should have the awareness of the library technology and the insight of the responsible information's content. This knowledge would be beneficial for creation of various library activities, allowing the librarian to provide deep information service in respond to the users' need, and increasing the capacity of working with users as a partner.

Keyword:

King Prajadhipok Information Study, Special Information, Tour Service, Data Management, Online Information Dissemination

บทนำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้จัดตั้งห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และเหตุการณ์ที่เกิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468 - 2477) ด้วยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามของมหาวิทยาลัย ตามพระนามในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา และได้มีพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระราชลัญจกรประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ พระแสงศรสามองค์ พระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงจักรี มาเป็นส่วนหนึ่งของตราประจำมหาวิทยาลัย อีกประการหนึ่งคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เริ่มในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบกับทรงเล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย คือ การศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยได้มอบให้สำนักบรรณสารสนเทศดำเนินการรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และเหตุการณ์ที่เกิดใน

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และจัดตั้งห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีเพื่อเป็นอนุสรณ์

สำนักบรรณสารสนเทศได้คัดเลือก จัดหาสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา หรือสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรัพยากรสารสนเทศประกอบด้วย หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความวารสาร เอกสารจดหมายเหตุที่เป็นต้นฉบับหรือสำเนา สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือส่วนพระองค์และหนังสือหายากที่ตีพิมพ์ในสมัยนั้น สิ่งของส่วนพระองค์ เช่น แผนเสียง ฯลฯ

ฝ่ายบริการสารสนเทศรับผิดชอบงานสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา มีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานหลัก 2 คน ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ซึ่งต้องปฏิบัติงานพื้นฐานของห้องสมุดด้วย และเนื่องจากเป็นสารสนเทศเฉพาะด้านที่เป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ผู้ใช้บริการที่มาห้องสมุดเพื่อค้นคว้าโดยตรงจึงมีจำนวนไม่มาก ฝ่ายบริการสารสนเทศได้พัฒนาการจัดการสารสนเทศเฉพาะด้านพระปกเกล้าศึกษาในลักษณะการส่งข้อมูลให้ถึงตัวผู้ใช้บริการโดยผ่านช่องทางสื่อคอมพิวเตอร์ การสร้างความประทับใจให้ผู้ที่มาใช้บริการถึงห้องสมุด การจัดกิจกรรมเสวนาต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ชุมชนและสังคมในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลเรื่องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต งานพัฒนาฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา และงานบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษเชิงรุกเพื่อนำเสนอแก่ผู้ใช้บริการมาอย่างต่อเนื่องและเสริมจากงานบริการพื้นฐานของห้องสมุดทั่วไป ได้แก่ บริการนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ แก่นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ซึ่งมีผู้เยี่ยมชมและสนใจในทรรศการภายในห้องไม่ต่ำกว่าปีละ 1,500 คน นอกจากนี้ยังพัฒนางานนำชมสำหรับบัณฑิตและผู้ติดตามในวาระซ้อมใหญ่รับพระราชทานปริญญาบัตรประจำปี บริการส่งเสริมการใช้และเผยแพร่สารสนเทศออนไลน์ การจัดกิจกรรมบรรยาย/เสวนาในวาระพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบและวิธีการจัดการสารสนเทศและบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษที่เป็นไปตามคำขอและบริการเชิงรุกหลายรูปแบบแก่ผู้ใช้บริการในสภาพแวดล้อมของห้องสมุดในระบบการศึกษาทางไกลที่มีข้อจำกัดด้านจำนวนผู้ปฏิบัติงาน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. บริการนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีแก่ชาวไทยและต่างประเทศ

เป็นบริการที่จัดให้นักศึกษา และผู้สนใจทั้งชาวไทยและต่างประเทศ วัตถุประสงค์ของการนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี คือ การส่งเสริมสร้างความรักความผูกพันต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการเผยแพร่พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจอันมีคุณประโยชน์ต่อประเทศ ให้ความรู้เกี่ยวกับบรมวงศ์ การเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การประชาสัมพันธ์ทรัพยากรสารสนเทศและบริการให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยและผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในระบบการสอนทางไกล มีกระจายตามภูมิภาคต่างๆ เมื่อเวลามาทำกิจกรรมร่วมกันในมหาวิทยาลัย คณาจารย์สาขาต่างๆ จะให้นักศึกษาเข้าเยี่ยมชมและรับความรู้เกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ รวมทั้งผู้ใช้บริการห้องสมุด บุคคลที่เป็นแขกของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาต่างๆ อีกทั้งเป็นการรองรับผู้ใช้บางรายที่มีจุดประสงค์มาหาวิทยาลัย

และห้องสมุดในระยะสั้น เช่น การประชุม การแสวงหาประสบการณ์เกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย การพักผ่อนหย่อนใจโดยการเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ซึ่งผู้ให้บริการต้องปรับตัวตามสภาพแวดล้อม ข้อจำกัดและความต้องการของผู้เยี่ยมชมแต่ละคนหรือกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ประสานกับงานประชาสัมพันธ์ งานวิเทศสัมพันธ์ หรือหน่วยงานที่ประสงค์จะขอเข้าเยี่ยมชมเพื่อทราบกำหนดการ จำนวนผู้เยี่ยมชม

2. จัดเตรียมความเรียบร้อยของอาคารสถานที่และอุปกรณ์ประกอบการนำชม เช่น เครื่องเสียง ไมโครโฟน แผ่นพับประชาสัมพันธ์ เครื่องคอมพิวเตอร์

3. กำหนดตัวผู้นำชมและข้อมูลที่จะบรรยายโดยดูกลุ่มเป้าหมาย เช่น หากมีชาวต่างชาติ ต้องใช้บุคลากรที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ ถ้าผู้เยี่ยมชมเป็นเยาวชน ต้องปรับเนื้อหาและคำบรรยายให้ตามระดับวัย เช่น เล่านิทานที่เป็นบทพระราชนิพนธ์ การฝึกทักษะเยาวชน เช่น การตอบคำถามจากภาพยนตร์การ เป็นต้น

4. จัดเก็บข้อมูลความพึงพอใจ โดยทำบัตรการดูงานแสดงความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการหยอดกล่อง และให้ผู้ใช้บริการลงนามและวัตถุประสงค์ในการมาเยี่ยมชม

5. เก็บสถิติจำนวนและผลการประเมินความพึงพอใจ

การนำชมในวาระซ่อมใหญ่พิธีรับพระราชทานปริญญาบัตรประจำปีของมหาวิทยาลัย เป็นบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่ผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรทุกคน ซึ่งประกอบด้วยบัณฑิต มหาบัณฑิต และผู้ติดตามทุกปี โดยเปิดให้เยี่ยมชม ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกในระหว่างวันซ่อมรับพระราชทานปริญญาบัตร และใช้โอกาสในระหว่างการถ่ายภาพ ชมนิทรรศการเพื่อหาความรู้ สำนักบรรณสารสนเทศจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและตอบคำถาม นำชมรวมทั้งประชาสัมพันธ์เรื่องราว กิจกรรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยแก่ผู้สนใจ ในการจัดกิจกรรม สำนักแบ่งการดำเนินงานเป็นงานต้อนรับและนำชม งานตกแต่งสถานที่ งานลงทะเบียนและประชาสัมพันธ์ งานควบคุมเครื่องเสียง งานดูแลสถานที่ แต่ละงานต้องประสานงานกันโดยมีฝ่ายบริการสนเทศเป็นหลัก มีขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดที่ต่างจากการนำชมปกติ ดังนี้

1. จัดทำแผนกำลังคน งบประมาณที่ได้รับตามแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อขอความเห็นชอบและพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหา

2. การขออนุมัติงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น ค่าวัสดุ ค่าตอบแทนล่วงเวลา

3. กำหนดแผนกิจกรรมและหน้าที่ของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านงานต้อนรับและนำชม งานตกแต่งสถานที่ งานลงทะเบียนและประชาสัมพันธ์ งานควบคุมเครื่องเสียง งานดูแลสถานที่

4. ประชุมบุคลากรชี้แจงขอบเขตความรับผิดชอบของงาน

5. จัดทำข้อมูลประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์สำนัก Facebook ไลน์กลุ่มเป้าหมาย โปสเตอร์สำหรับติดตามสถานที่ต่างๆ การประกาศเสียงตามสาย ติดภาพประชาสัมพันธ์บนบอร์ดนิทรรศการ

6. ตกแต่งสถานที่ จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องเสียง เตรียมงานลงทะเบียนผู้เข้าเยี่ยมชมและถ่ายภาพเตรียมแผนการแก้ปัญหาที่อาจเกิด

7. จัดเตรียมสิ่งของเพื่ออำนวยความสะดวกแก่บัณฑิต เช่น เข็ม ด้าย ผ้านวม ยาและวัสดุทำแผล

8. จัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น จุดขายใบสมัครเข้าศึกษา จำนวนบัณฑิตที่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ข้อมูลการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ข้อมูลเกี่ยวกับนิทรรศการภายในห้องและการบริการต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์

9. ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

10. ตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบ
11. ดำเนินกิจกรรมตามวันเวลาที่กำหนด
12. เก็บสถิติผู้เข้าเยี่ยมชมจากจำนวนผู้ลงทะเบียน และประเมินความพึงพอใจ

ภาพที่ 1 การต้อนรับ นำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
แก่บัณฑิตในการซ่อมใหญ่ในพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร

2. บริการส่งเสริมการใช้และเผยแพร่สารสนเทศออนไลน์

สำนักบรรณสารสนเทศจัดทำนิทรรศการออนไลน์เผยแพร่สารสนเทศเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 7 โดยฝ่ายบริการสารสนเทศจัดทำเนื้อหา และสื่อประกอบ เช่น ภาพ เสียงบรรยาย ภาพเคลื่อนไหว พร้อมคำอธิบายภาพ เผยแพร่บนเว็บไซต์ของสำนักประมาณปีละ 3- 6 เรื่อง อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ภูมิลักษณะสยามยุครัชกาลที่ 7, สวนบ้านแก้วในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7, คำนิยมหลักของคนไทยกับพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, จากพระราชหฤทัย “ธรรมราชา” พระองค์แรกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข, พระราชสัญลักษณ์ประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชินีเวสน์ฯ สรีรภาพ และสองสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ฯลฯ ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. คัดเลือกหัวข้อ รวบรวมข้อมูลและสื่อประกอบ
2. เขียนบทเนื้อหาและสตอรี่บอร์ด คำอธิบายภาพและสื่อประกอบ
3. ส่งให้ศูนย์เทคโนโลยีบรรณสารสนเทศดำเนินการนำขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์

ภาพที่ 2 ภาพนิทรรศการออนไลน์เรื่อง ภูมิลักษณะสยามประเทศยุครัชกาลที่ 7

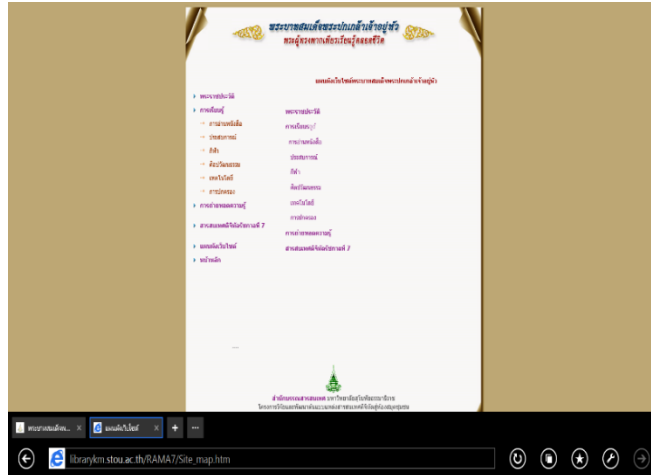

ภาพที่ 3 ภาพนิทรรศการออนไลน์ เรื่อง สวนบ้านแก้วในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี

3. ห้องสมุดดิจิทัลเรื่องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักบรรณสารสนเทศได้จัดทำห้องสมุดดิจิทัลเรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในปี 2548 ได้ริเริ่มดำเนินโครงการสร้างต้นแบบแหล่งดิจิทัลในรูปห้องสมุดดิจิทัล โดยการรวบรวมสารสนเทศทั้งที่เป็นข้อความ ภาพ และเสียง มีการดำเนินงาน ในส่วนงานหลัก ได้แก่ การจัดการด้านเนื้อหาของสารสนเทศ ด้วยการสำรวจ คัดเลือก และจัดกลุ่มข้อมูลสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา การจัดการด้านเทคนิคในการแปลงสารสนเทศต้นฉบับให้อยู่ในรูปสารสนเทศดิจิทัล ด้วยการแปลง ตกแต่ง และตรวจสอบข้อมูลภาพถ่าย เอกสาร หนังสือส่วนพระองค์ หนังสือประวัติศาสตร์บอกเล่า เทปเสียง วิทยุทัศน์ และสื่อมัลติมีเดียให้อยู่ในรูปดิจิทัล ออกแบบฐานข้อมูลที่มีระบบจัดการสารสนเทศดิจิทัลและข้อมูลตัวแทนตามหลักการของห้องสมุดดิจิทัลที่เผยแพร่บนหน้าเว็บเพจ ในการจัดการข้อมูลตัวแทน ได้มีการศึกษากำหนดใช้มาตรฐาน Metadata จัดทำ

ระเบียบข้อมูลตัวแทนวัตถุสารสนเทศดิจิทัลตามมาตรฐาน และนำเข้าสู่ฐานข้อมูลในคลังเก็บที่ใช้จัดเก็บทั้งระเบียบรายการวัตถุสารสนเทศดิจิทัลและเทคนิควิธีการที่รวมเป็นห้องสมุดดิจิทัล

ภาพที่ 4 ห้องสมุดดิจิทัล เรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้คือ

1. คัดเลือกสารสนเทศประเภทต่างๆ เช่น หนังสือส่วนพระองค์ ภาพถ่าย ที่ได้แปลงเป็นดิจิทัลแล้ว
2. ส่งมอบให้ศูนย์เทคโนโลยีบรรณสารสนเทศเพื่อตรวจสอบตามระยะเวลาที่กำหนดในแผน
3. ส่งมอบให้ฝ่ายเทคนิคจัดทำระเบียบข้อมูลตัวแทนวัตถุสารสนเทศดิจิทัล
4. ศูนย์เทคโนโลยีบรรณสารสนเทศนำเข้าฐานข้อมูล
5. ประชุมหารือการทำงาน

4. ฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา

สำนักบรรณสารสนเทศได้คัดเลือกและจัดหาสำเนาเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา ซึ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับราชการในพระองค์ เช่นพระราชกิจรายวัน การเสด็จฯ ต่างประเทศ จากสำนักราชเลขาธิการ ในปีงบประมาณ 2559 ฝ่ายบริการสารสนเทศร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีบรรณสารสนเทศพัฒนาฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรม My SQL และ Application PHP ในการดำเนินการ

ขั้นตอนดำเนินงานมีดังนี้

1. กำหนดเลขทะเบียนเอกสารตามลำดับที่ได้จัดทำ
2. ทำบัญชีค้นเอกสาร
3. การหารือประชุมระหว่างฝ่ายที่รับผิดชอบด้านเนื้อหาและการออกแบบฐานข้อมูล และส่งมอบข้อมูลเพื่อการออกแบบฐาน

4. การทดลองนำเข้าฐานข้อมูลโดยใช้เลขทะเบียน เลขหมวดหมู่เอกสาร หมายเลขแฟ้ม กล่อง ตำแหน่งที่เก็บชื่อเอกสาร หัวเรื่องหรือชื่อกลุ่มเอกสาร ระยะเวลาของเอกสาร สารสังเขป หน่วยงานเจ้าของเอกสารและการแก้ไข

[illegible]

ภาพที่ 5 ฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา

5. กิจกรรมบรรยาย/เสวนาในวาระพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา

เป็นกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่สังคมในวาระพิเศษที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เช่น พ.ศ. 2553 จัดการเสวนาเรื่อง วิถีชุมชนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยตามแนวทางพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2556 จัดเสวนาเรื่อง กรุงเทพฯ ผังชน นนท์ ปทุมสมัยรัชกาลที่ 7 และจัดพิมพ์หนังสือ 120 ปี ผ่านฟ้า ประชาธิปไตย เพื่อเผยแพร่สารสนเทศแก่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ และจัดทำนิทรรศการออนไลน์ นิทรรศการหมุนเวียนให้แก่หน่วยงานที่สนใจขอยืมไปจัดแสดง พ.ศ.2553 จัดบันทึกเสียงการบรรเลงดนตรีไทยเพลงพระราชนิพนธ์ โดยกรมศิลปากรและจัดทำสื่อมัลติมีเดียเฉลิมพระเกียรติเรื่องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับดนตรีของชาติ ในรูปซีดีรวมมัลติมีเดียมอบแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ใน พ.ศ.2556

ขั้นตอนหลักในการจัดกิจกรรมมีดังนี้

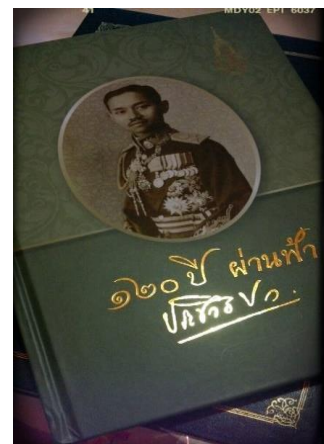
1. แสวงหาหัวข้อโดยการอ่านสารสนเทศ หรือติดตามข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อหาประเด็นและปรีชา
ผู้เชี่ยวชาญ
2. จัดทำโครงการ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่จะทำในโครงการ ได้แก่ การเสวนา/บรรยาย การ
แสดงนิทรรศการที่เกี่ยวข้อง การนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี และ
กิจกรรมเสริมอื่นๆ หากมีเวลาเพียงพอ เช่นการตอบปัญหาชิงรางวัล
3. สรรหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้
4. จัดตั้งคณะทำงาน แบ่งหน้าที่และกำหนดงาน เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานลงทะเบียน งานพิธีการ งาน
วิชาการ งานต้อนรับ งานเอกสาร งานนิทรรศการ
5. ประสานงานเชิญวิทยากร
6. จัดเตรียมกิจกรรมประกอบ เช่น นิทรรศการ
7. แจ้งกลุ่มเป้าหมาย
8. จัดกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด
9. วิเคราะห์ผล ประเมินผล สรุปปัญหา จัดทำรายงานนำเสนอ

ภาพที่ 6 การเสวนาทางวิชาการเรื่องกรุงเทพฯ ฝั่งธน นนท์ ปทุม

ภาพที่ 7 การเสวนาเรื่อง กรุงเทพฯ ฝั่งธน นนท์ ปทุม ในสมัยรัชกาลที่ 7

ภาพที่ 8 หนังสือเรื่อง 120 ปี ผ่านฟ้า ประชาธิปก

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การจัดการสารสนเทศและการบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษที่ได้ดำเนินการ แสดงให้เห็นผลสำเร็จของความร่วมมือในการทำงานระหว่างฝ่ายต่างๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ดีหากดำเนินการโดยการวางแผน มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และมีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ผลจากการดำเนินงานจัดการฐานข้อมูลและบริการสารสนเทศเฉพาะด้าน พระปกเกล้าศึกษา สามารถสรุปเป็นบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้ดังนี้

1. บทเรียนด้านการจัดการฐานข้อมูล การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการคณสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษาเพื่อให้ผู้ใช้และผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้ฐานข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และตรงตามความต้องการ ควรดำเนินการและข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การกำหนดเขตข้อมูลต่างๆ ในฐานข้อมูล ทั้งในส่วนของข้อมูลเชิงตัวเลขและตัวอักษรต้องมีความชัดเจน การกำหนดรหัสเพื่อการบันทึกข้อมูล รหัสทะเบียนประจำเอกสารต้องคงที่และเป็นสากล

1.2 การประสานงานกับผู้พัฒนาฐานข้อมูลต้องดำเนินการร่วมกันด้วยการสื่อสารที่เข้าใจตรงกัน และสามารถชี้แจงข้อจำกัดทั้งทางด้านวิชาการบรรณารักษศาสตร์และด้านเทคนิค เทคโนโลยี ตลอดจนความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานทั้งฝั่งผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการ

1.3 การบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลต้องมีความถูกต้องทั้งด้านการพิมพ์และด้านการสื่อความหมายเพื่อให้การประมวลผลทำได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการ

1.4 การติดตั้งโปรแกรมและการทดสอบการทำงาน ควรใช้ข้อมูลจำนวนมากในการทดสอบการใช้งาน เพื่อจะสามารถปฏิบัติงานและแสดงผลการค้นได้ถูกต้อง สมบูรณ์และตรงตามความต้องการมากที่สุด

1.5 การสอนการใช้ฐานข้อมูล ควรจัดการฝึกอบรมทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการให้เกิดความเข้าใจและสามารถใช้งานฐานข้อมูลได้ด้วยตนเอง รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์การใช้งานให้ทั่วถึงกลุ่มผู้ใช้งานทุกกลุ่ม ทั้งทางเอกสารและทางออนไลน์

2. บทเรียนด้านการบริการสารสนเทศ งานบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษ สามารถคิดสร้างสรรค์บริการต่างๆ ตามพันธกิจและอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ซึ่งอาจแตกต่างหรือเหมือนกับห้องสมุดอื่นๆ เช่น บริการนำชม การจัดกิจกรรมบรรยาย/เสวนาในวาระพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารสนเทศพระปกเกล้าศึกษา สามารถสรุปแนวทางการปฏิบัติงานและข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 บรรณารักษ์ผู้ให้บริการสารสนเทศเฉพาะด้านควรมีความคล่องลึกในเนื้อหาของสารสนเทศที่ให้บริการ มีทักษะด้านการจัดการเนื้อหาสารสนเทศเพื่อให้บริการมากกว่าการให้บริการห้องสมุดทั่วไป โดยเฉพาะความรู้ทั้งด้านบรรณารักษศาสตร์ เทคโนโลยีห้องสมุด และมีความสนใจใฝ่รู้ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของสารสนเทศในความรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเลือกประเด็นสำหรับสร้างกิจกรรมให้หลากหลาย ควรสามารถให้บริการเชิงลึกได้มากขึ้น ด้วยสารถนะความรู้เฉพาะด้าน ความเข้าใจผู้ใช้บริการ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้ใช้บริการในฐานะผู้ร่วมงานได้

2.2 งานบริการสารสนเทศเฉพาะด้านส่วนมากจะเป็นบริการที่มีคนสนใจเฉพาะกลุ่ม ผู้ให้บริการควรจัดบริการเชิงรุกให้ถึงตัวผู้เข้ามาขึ้น เพื่อนำเสนอสารสนเทศที่น่าสนใจตามวาระโอกาสที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศนั้นๆ รวมถึงการจัดกิจกรรมทางวิชาการ ทั้งการบรรยาย เสวนาและสาธิต จะช่วยให้ผู้ใช้บริการได้รู้จักและได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของสารสนเทศเฉพาะด้านไปด้วย

2.3 การบริการส่งเสริมการใช้และเผยแพร่สารสนเทศออนไลน์ควรนำเสนอเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไป พร้อมเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจในรูปแบบ

สารสนเทศออนไลน์สมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นนิทรรศการออนไลน์ พิพิธภัณฑ์ดิจิทัลหรือสื่อประสมที่ให้บริการผ่านเว็บที่ผู้ใช้สามารถใช้งานได้ในรูปแบบ responsive website ที่สามารถเรียกดูได้ใน smart devices สื่อสมัยใหม่ที่ผู้ใช้ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การนำไปใช้ประโยชน์

การพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลและการบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษที่ได้ดำเนินการสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสารสนเทศเฉพาะด้านได้อย่างดี ช่วยให้ผู้ใช้ปฏิบัติงานสามารถเพิ่มรูปแบบการบริการที่มากกว่าบริการพื้นฐานของห้องสมุดปกติ เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั้งที่มาถึงที่และที่อยู่ไกล ได้รับสารสนเทศ ได้เรียนรู้เรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับการให้บริการเชิงลึกในสภาพแวดล้อมที่สื่อต่างๆ ถูกแทนที่ด้วยพื้นที่กลุ่มเมฆบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้อาจพึงพาห้องสมุดน้อยลง การให้บริการจึงควรเน้นบริการสารสนเทศ ความรู้และข้อมูล ที่ต้องอาศัยสมรรถนะของบุคลากรวิชาชีพเฉพาะด้านมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- คู่มือการใช้งานฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ. (2559). นนทบุรี: สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คู่มือการจัดการความรู้เรื่องวิธีการนำชมห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี. (2557). นนทบุรี: สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภูมิลักษณะสยามประเทศยุครัชกาลที่ 7. (2558) สืบค้นจาก <http://library.stou.ac.th/odi/siam-in-rama-7/index.html>
- ฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุพระปกเกล้าศึกษา. (2559) สืบค้นจาก http://ereserves.stou.ac.th/archiveKing7/a1_main/main.html
- ทรงพันธ์ เจิมประยงค์. (2557). การให้บริการห้องสมุดสมัยใหม่: แนวโน้มในปัจจุบันและความท้าทายในอนาคตในการพัฒนาห้องสมุด แนวโน้มในปัจจุบันและความท้าทายในอนาคต. (น.72-96). กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพากเพียรเรียนรู้ตลอดชีวิต. (2549). สืบค้นจาก <http://librarykm.stou.ac.th/RAMA7/Main.asp>
- ยีน ภู่วรรณ. (2549). การจัดการห้องสมุดสมัยใหม่ในยุคดิจิทัล ใน 20 ปี บรรณสารพัฒนาการที่ภาคภูมิ. (น. 39-55). นนทบุรี: สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สวนบ้านแก้วในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี. (2559). สืบค้นจาก <http://library.stou.ac.th/odi/gaew-garden/index.html>